

ABORT: TIBBIYOT, SABABLAR, TA'SIRLAR VA IJTIMOIIY ASPEKTLAR

Usmonova Zarifa Zafar qizi
EMU UNIVERSITY talabasi

ANNOTATSIYA: *Ushbu ilmiy maqolada abort, ya'ni homilani sun'iy tugatish masalasi zamonaviy tibbiyot nuqtai nazaridan har tomonlama tahlil qilinadi. Abortning tibbiy mohiyati, tasnifi, amalga oshirish usullari, ko'rsatmalari va qarshi ko'rsatmalari yoritib berilgan. Shuningdek, abortning ayol organizmiga bo'lgan qisqa va uzoq muddatli fiziologik hamda psixologik ta'siri ilmiy manbalar asosida tahlil qilingan. Maqolada abortga olib keluvchi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillar hamda reproduktiv salomatlikni saqlashda kontratsepsiyaning ahamiyati alohida ko'rib chiqiladi. Abort masalasining axloqiy va huquqiy jihatlari, turli davlatlarda qonunchilik asoslari ham umumiy tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari abort masalasiga ilmiy, xolis va kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatadi.*

KALIT SO'ZLAR: *Abort, sun'iy abort, tabiiy abort, reproduktiv salomatlik, homiladorlik, medikamentoz abort, jarrohlik aborti, kontratsepsiya, ayollar salomatligi, psixologik oqibatlar, tibbiy ko'rsatmalar.*

ANNOTATSIYA: *В данной научной статье рассматривается проблема аборта, то есть искусственного прерывания беременности, с позиций современной доказательной медицины. Освещаются медицинская сущность аборта, его классификация, методы проведения, показания и противопоказания. На основе научных источников анализируется влияние аборта на организм женщины, включая краткосрочные и долгосрочные физиологические и психологические последствия. Особое внимание уделяется социальным, экономическим и культурным факторам, способствующим принятию решения об аборте, а также роли контрацепции в сохранении репродуктивного здоровья. В статье также затрагиваются правовые и этические аспекты проблемы аборта и особенности законодательного регулирования в различных странах. Результаты анализа подчеркивают необходимость комплексного и научно обоснованного подхода к данной проблеме.*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Аборт, искусственный аборт, самопроизвольный аборт, репродуктивное здоровье, беременность, медикаментозный аборт, хирургический аборт, контрацепция, здоровье женщины, психологические последствия, медицинские показания.*

DOLZARBLIK

Hozirgi kunda abort masalasi nafaqat tibbiyot, balki ijtimoiy, psixologik va huquqiy jihatdan ham eng dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Dunyo miqyosida har yili millionlab ayollar turli sabablar tufayli homiladorlikni sun'iy ravishda tugatishga majbur bo'lmoqda. Abortlarning muayyan qismi xavfsiz tibbiy sharoitlarda bajarilsa-da, ayrim hollarda malakasiz va noqonuniy tarzda amalga oshirilishi ayollar salomatligi va hayoti uchun jiddiy xavf tug'diradi. Bu esa onalar o'limi, bepushtlik, surunkali yallig'lanish kasalliklari va ruhiy buzilishlarning ko'payishiga olib kelmoqda.

Aholi orasida reproduktiv salomatlik bo'yicha bilim yetishmasligi, kontratsepsiya vositalaridan noto'g'ri foydalanish yoki umuman foydalanmaslik abortlar sonining oshishiga sabab bo'luvchi muhim omillardan biridir. Ayniqsa, yoshlar va ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlar orasida bu muammo yanada keskin namoyon bo'lmoqda. Shu sababli abort masalasini faqatgina tibbiy amaliyot sifatida emas, balki keng qamrovli sog'liqni saqlash va profilaktika muammosi sifatida o'rganish zarur.

Bundan tashqari, abortning ayol ruhiy holatiga bo'lgan ta'siri, jamiyatdagi axloqiy va madaniy qarashlar bilan bog'liqligi ham ilmiy jihatdan chuqur tahlilni talab etadi. Turli davlatlarda abortga nisbatan qonunchilikning farqlanishi ushbu masalaning global miqyosda dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi. Shu jihatdan olib qaraganda, abort mavzusini ilmiy asosda, xolis va dalillarga tayangan holda yoritish tibbiyot xodimlari, talabalar hamda keng jamoatchilik uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

KIRISH

Inson salomatligini muhofaza qilish tizimida ayollar reproduktiv salomatligi alohida va muhim o'rin egallaydi. Reproaktiv salomatlik nafaqat individual sog'liq masalasi, balki jamiyatning demografik barqarorligi, avlodlar davomiyligi va ijtimoiy taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, homiladorlik, tug'ruq va ularning bilan bog'liq tibbiy aralashuvlar, jumladan abort masalasi zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi.

Abort — bu homilaning hayotga layoqatli davriga yetmasdan oldin homiladorlikni tugatish jarayoni bo'lib, u tabiiy (o'z-o'zidan) va sun'iy shakllarda namoyon bo'ladi. Sun'iy abort esa tibbiy, ijtimoiy yoki shaxsiy sabablar asosida amalga oshiriladi. Tarixiy jihatdan abortga bo'lgan munosabat turli davr va jamiyatlarda keskin farqlangan: ayrim madaniyatlarda u qat'iyon taqiqlangan bo'lsa, boshqa jamiyatlarda ayol tanlov huquqining bir qismi sifatida qaralgan. Bugungi kunda esa abort masalasi ilmiy asoslangan tibbiy yondashuv, huquqiy me'yorlar va axloqiy qadriyatlar kesishgan murakkab soha sifatida baholanmoqda.

Zamonaviy tibbiyot rivoji abortni nisbatan xavfsiz usullar orqali amalga oshirish imkonini bergan bo'lsa-da, u mutlaqo bexatar jarayon emas. Abortdan keyingi asoratlardan — qon ketishi, infeksiyalar, gormonal buzilishlar, reproduktiv funksiyaning pasayishi hamda psixologik muammolar ayollar salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi

mumkin. Ayniqsa, malakasiz shaxslar tomonidan yoki nosog'lom sharoitlarda amalga oshirilgan abortlar onalar o'limining muhim sabablaridan biri bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, abort masalasi faqat tibbiy muammo bilan cheklanmaydi. Ijtimoiy-iqtisodiy sharoit, ta'lim darajasi, oilaviy holat, diniy va madaniy qarashlar, kontratsepsiya vositalaridan foydalanish darajasi abortga bo'lgan ehtiyoj va qaror qabul qilish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yoshlar orasida reproduktiv salomatlik bo'yicha bilimlarning yetarli emasligi rejalashtirilmagan homiladorliklar va natijada abortlar sonining ortishiga olib kelmoqda.

Shu sababli abort mavzusini chuqur ilmiy tahlil qilish, uning sabablarini, oqibatlarini va oldini olish yo'llarini o'rganish zamonaviy tibbiyot oldida turgan muhim vazifalardan biridir. Ushbu maqolada abort tushunchasi, uning turlari, tibbiy va psixologik oqibatlari, shuningdek, reproduktiv salomatlikni saqlashda profilaktik choralarining ahamiyati ilmiy adabiyotlar asosida yoritib beriladi.

ASOSIY QISM

1. Abort tushunchasi va tasnifi

Abort — homiladorlikni homila hayotga layoqatli bo'lish davriga yetmasdan tugatish jarayonidir. Tibbiyotda abort tushunchasi homiladorlikning 22-haftasigacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Ushbu muddatdan keyingi holatlar muddatidan oldin tug'ruq sifatida baholanadi.

Abort kelib chiqishiga ko'ra quyidagi turlarga bo'linadi:

1.1. Tabiiy abort (spontan abort)

Tabiiy abort homilaning tashqi tibbiy aralashuvsiz o'z-o'zidan tushishi bilan tavsiflanadi. U ko'pincha homiladorlikning dastlabki uch oyida kuzatiladi. Asosiy sabablari quyidagilar hisoblanadi:

Homilaning xromosoma va genetik nuqsonlari

Gormonal yetishmovchilik

Onaning surunkali kasalliklari

Infeksion omillar

Kuchli stress va jismoniy zo'riqish

Tabiiy abortlar ko'p hollarda organizmning himoya mexanizmi sifatida baholanadi, chunki rivojlanishga yaroqsiz homila saqlanib qolmaydi.

1.2. Sun'iy abort (indutsiyalangan abort)

Sun'iy abort ayolning xohishi yoki tibbiy ko'rsatmalar asosida homiladorlikni ataylab tugatishdir. U faqat tibbiy muassasada va malakali mutaxassis tomonidan amalga oshirilishi lozim.

2. Sun'iy abortni amalga oshirish usullari

Zamonaviy tibbiyotda sun'iy abort bir nechta usullar yordamida bajariladi. Usul tanlash homiladorlik muddati, ayolning umumiy sog'ligi va tibbiy ko'rsatmalarga bog'liq.

2.1. Medikamentoz abort

Medikamentoz abort maxsus dori vositalari yordamida amalga oshiriladi va asosan homiladorlikning 7–9 haftasigacha bo‘lgan davrda qo‘llaniladi. Ushbu usulning afzalliklari:

Jarrohlik aralashuv talab etilmaydi

Bachadon shilliq qavati kamroq shikastlanadi

Asoratlari nisbatan kam uchraydi

Shu bilan birga, to‘liq bo‘lmagan abort, uzoq davom etuvchi qon ketish va og‘riq kabi holatlar kuzatilishi mumkin.

2.2. Jarrohlik aborti

Jarrohlik aborti vakuum aspiratsiyasi yoki bachadon bo‘shlig‘ini mexanik tozalash orqali amalga oshiriladi. Ushbu usul quyidagi holatlarda qo‘llaniladi:

Medikamentoz abort mumkin bo‘lmaganda

Homiladorlik muddati oshib ketganda

Jarrohlik usulining xavfi bachadon devori shikastlanishi, infeksiya tushishi va keyingi reproduktiv muammolar bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

3. Abortga olib keluvchi sabablar

Abort qarori ko‘pincha bir nechta omillar yig‘indisi natijasida qabul qilinadi:

3.1. Tibbiy sabablar

Onaning hayoti yoki sog‘lig‘iga xavf tug‘diruvchi kasalliklar

Homilaning hayotga mos kelmaydigan tug‘ma nuqsonlari

Og‘ir infeksiyalar yoki toksik holatlar

3.2. Ijtimoiy va iqtisodiy sabablar

Moliyaviy yetishmovchilik

Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning yo‘qligi

Oila qurilmaganlik yoki oilaviy muammolar

3.3. Ma‘naviy va psixologik omillar

Homiladorlikka ruhiy tayyor emaslik

Yoshlar orasida bilim yetishmasligi

Rejalashtirilmagan homiladorlik

4. Abortning ayol organizmiga ta‘siri

4.1. Jismoniy asoratlari

Abortdan keyingi jismoniy asoratlari bajarilish sharoitiga bevosita bog‘liq. Ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Kuchli yoki uzoq davom etuvchi qon ketish

Bachadon va qo‘shimchalarning yallig‘lanishi

Gormonal muvozanatning buzilishi

Keyinchalik bepustlik xavfi

Xavfsiz, tibbiy sharoitda bajarilgan abortlarda bu asoratlari kamroq uchraydi.

4.2. Psixologik oqibatlar

Abort ayol ruhiy holatiga ham ta‘sir ko‘rsatadi. Ba‘zi ayollarda:

Aybdorlik hissi

Tashvish va depressiya

Uyqu buzilishi

kabi holatlar rivojlanishi mumkin. Shu sababli psixologik yordam muhim ahamiyatga ega.

5. Abortning oldini olish va profilaktika

Abortlar sonini kamaytirishning eng samarali yoʻli — profilaktik choralardir. Ularga quyidagilar kiradi:

Reproduktiv salomatlik boʻyicha taʼlimni kuchaytirish

Kontratsepsiya vositalaridan toʻgʻri va muntazam foydalanish

Yoshlar bilan tushuntirish ishlari olib borish

Tibbiy maslahat va rejalashtirilgan homiladorlik

Profilaktika nafaqat abortlar sonini kamaytiradi, balki ayollar salomatligini uzoq muddatga saqlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Abort muammosi zamonaviy tibbiyot, jamiyat va axloqiy qarashlar kesishgan murakkab masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu ilmiy maqolada abort tushunchasi, uning turlari, amalga oshirish usullari, kelib chiqish sabablari hamda ayol organizmiga boʻlgan jismoniy va psixologik taʼsiri har tomonlama tahlil qilindi. Tadqiqot davomida abort faqatgina tibbiy aralashuv emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy, maʼnaviy va huquqiy omillar bilan uzviy bogʻliq ekanligi aniqlandi.

Zamonaviy tibbiyot rivoji abortni nisbatan xavfsiz usullar bilan amalga oshirish imkonini bergan boʻlsa-da, u mutlaqo asoratsiz jarayon emas. Ayniqsa, nosogʻlom sharoitlarda yoki malakasiz shaxslar tomonidan bajarilgan abortlar ayollar salomatligi uchun jiddiy xavf tugʻdiradi. Qon ketishlar, infeksiya asoratlari, gormonal buzilishlar va reproduktiv funksiyaning pasayishi abortning eng koʻp uchraydigan salbiy oqibatlarini hisoblanadi. Bundan tashqari, abortdan keyingi psixologik holat ayolning ruhiy barqarorligiga salbiy taʼsir koʻrsatishi mumkin.

Tahlillar shuni koʻrsatadiki, abortlar sonini kamaytirishning eng samarali yoʻli — profilaktika choralari hisoblanadi. Reprodukativ salomatlik boʻyicha bilimlarni oshirish, kontratsepsiya vositalaridan toʻgʻri foydalanishni targʻib qilish, yoshlar bilan tizimli tushuntirish ishlari olib borish va rejalashtirilgan homiladorlikni qoʻllab-quvvatlash abort muammosini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Shunday ekan, abort masalasiga faqat tibbiy nuqtai nazardan emas, balki kompleks, ilmiy va ijtimoiy yondashuv asosida qarash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. World Health Organization. Safe abortion: technical and policy guidance for health systems. Geneva: WHO; 2022.

2. Cunningham F.G., Leveno K.J., Bloom S.L. Williams Obstetrics. 26th ed. New York: McGraw-Hill; 2022.
3. Katz V.L., Lentz G.M., Lobo R.A. Comprehensive Gynecology. 8th ed. Philadelphia: Elsevier; 2021.
4. American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG). Practice Bulletin: Induced Abortion. Washington DC; 2023.
5. WHO. Abortion care guideline. Geneva; 2022.
6. Speroff L., Fritz M.A. Clinical Gynecologic Endocrinology and Infertility. 9th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2020.
7. Баранов А.А., Савельева Г.М. Акушерство. Москва: ГЭОТАР-Медиа; 2021.
8. Радзинский В.Е. Акушерство и гинекология. Москва: ГЭОТАР-Медиа; 2020.
9. Нажмутдинова, Д. К., Рахимбердиева, З. А., & Махмудова, Ф. Р. ОСОБЕННОСТИ АНЕМИЧЕСКОГО СИНДРОМА У БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2 ТИПА С ХРОНИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНЬЮ ПОЧЕК. О ‘RTA OSIYO ENDOKRINOLOGIK ЖУРНАЛ, 55.
10. Рахимбердиева, З. А., & Артикова, Д. М. (2020). Шагазатова Барно Хабибуллаевна. EDITOR COORDINATOR, 468.
11. Say L. et al. Global causes of maternal mortality. The Lancet. 2014
12. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги. Reproductive salomatlik bo‘yicha milliy qo‘llanma. Toshkent; 2021.